

La vila d'ahir; la ciutat d'avui

LES LLURS INVASIONS

Per L'ALTRE

INVASIÓ FANTÀSTICA

Quan jo era jovenet (ja parlo d'alguns dies), tenia bona amistat amb un xicot, coetani meu, que feia d'escolà i a voltes d'ajudant de campaner. Mai em demanà cap mercè, contentant-se amb jugar amb mi i satisfent-se'n. Jo, en canvi, no parava mai perquè em deixés anar amb ell al campanar. Com fruïa en contemplar Granollers als meus peus i el pla de Palou fins on l'esguard es perdia!

Ignoro com fou, però un dia d'hivern a les cinc del matí jo era dalt del campanar, abocat a un finestral. Damunt meu dormia un monstre negre, una campana, i al defora comptades llanternes donaven encara més accentuada l'impressió de les tenebres. Al lluny, s'oï la sirena d'una fàbrica udolant en la foscor; més ençà l'hi respongué una altra; després, una altra, fins que emmudiren totes i el silenci tornà a regnar; però ací i allà, a tot arreu començaren a veure's fanalets. Una invasió d'ombres, amb llanternes a la mà, sorgí de tots els indrets d'aquella plana fosca... Eren les gents que acudien al treball, tremolant i petant de dents, resignades a llur sacrifici; les més velles, abandonades ja a llur propi destí i les més joves, cantant, potser per a espaordir temptacions de justíssims anhels...

INVASIÓ BLAVA

La melangia del matí, aleshores de quan jo parlo, s'estroncava a dos quarts de dotze. Ja allavors, hom notava un moviment de preparatius, com si anés a passar una processó. Les gents, les dones de casa i la quitxalla, a l'hivern envaiïen el carrer i dels portals eixia sentor d'escudella. Queien les dotze batallades de migdia i per la vila cundia l'invasió de davantals blaus i de trajos blaus. Totes les gents de les fàbriques, habillats de blau fosc: d'aquest color germà de les màquines i germà del suor, que empara casi sempre l'honradesa i la senzillesa de costums. L'invasió blava, denunciava la vila industriosa; proclamava, més enlaire que tota altra cosa, la seva capitalitat del Vallès; donava la idea justa del seu caire i els seus costums. Arreu blavor, al cel i a la terra. Blaus tan distants i tan identificats; l'un, el del cel, ponderant l'enlairament material; l'altre, el de les robes dels treballadors, palesant l'enlairament del sentit moral d'un poble...

INVASIÓ ESTÈTICA

Cap al tard, pel juny, quan, tot calmós, el Vallès va adormint-se, arribaven a la vila els primers ecos de les trompetes dels segadors. El sol de la plana, assecava llurs cossos, durant la sega: els ulls, s'exorbitaven de tant mirar a terra; les mans, sangnantes; ebris de sol i de cansament, tornaven a la vila, la falç al flanc i en els pulmons prou alè per a fer vibrar, folia, la trompeta. D'arreu baixaven els segadors i envaiïen els carrers de cançons i d'alegria... Dolça emoció que sentíem llavors, perllongada a les nits de lluna, per serenates i cantades a ple camp i en la franca cordialitat dels qui el treball junyia.

INVASIÓ BLANCA

A l'hivern, en havent dinat, la vila tornava a l'aclaparament, i, en començar la posta del sol, Granollers sofria l'invasió blanca. Les portes, tancades; les gents, recollides; un núvol blanc, de fum de pinassa, agermanat amb la boira terrera, esmunyida de les vessants de la riera, s'ensenyorien dels carrers. Era la primera alenada de la nit freda, damunt les teulades i a flor dels camps. La vila s'ensopia sota aquell llençol, esperant el sopar, la xerradeta i la bona nit, fins a l'altra jornada.... Sempre igual, i sempre esperançada.

INVASIÓ DE MELANGIA

La vila d'ahir és avui ciutat. Fugiren per sempre les visions tan aimades d'aleshores. La prosperitat les ha retudes. Granollers camina vers l'opulència. Però els qui l'estimem, seguim veient-la com llavors, i no la voldríem com llavors. Enyorem la vila, i anhelem la ciutat somniada... I de tot aquest gavell d'enyorances i il·lusions, en neix una invasió de melangia, que és un miratge, ja que el què nostres ulls veuen avui, no és el què fa bategar el nostre cor.

Treball i maquinisme

Per AMIC

Obligat com ve l'home a la dura llei del treball des dels temps prehistòrics més llunyans, que s'escapen a l'investigació de la ciència, ha pretingut i preté encara fer-la com menys dura possible. Per tal, l'origen de les màquines es troba ja en els primers temps de l'història, on podem veure eines de cop fetes de sílex o pedra foguera, com ajut o prolongació del puny; la palanca, com prolongació del braç, i les primeres destrals com prolongació del braç i el puny.

El creixent anhel d'augmentar les forces humanes, disminuint la fatiga, és la causa del constant progrés de la maquinària, que, amb ajuda dels moderns estudis, ha arribat a un grau esplendorós de desenrotllament, amb les múltiples aplicacions del vapor i l'electricitat.

En l'edat antiga i mitjana, el treball i la mecànica fóren escarnits i humiliats; en aquell temps, la societat era guerrera i batalladora; vèncer l'enemic, era considerat com única font de fortuna, d'honor i d'estimació pública. Els vençuts a la guerra quedaven a mercè del vencedor, que els feia treballar al seu servei, convertint-los en esclaus. Poc es diferenciava de l'esclau l'anomenat *treballador lliure*.

Plató, en sa *República*, parla amb despreci dels artesans «quin treball servil ha desfigurat el cos, al mateix temps que ha degradat l'ànima». La Naturalesa —afegeix— no ens ha fet per ésser sabaters; aitals ocupacions envileixen els homes i els fan indignes de gaudir els respectes polítics.

Xenofont digué també: «Les arts mecàniques alteren la salut, desfigurant el cos, i exerceixen una funesta influència sobre l'esperit. Amb sobrada raó són excluïts dels càrrecs públics els que es dediquen a l'indústria». A Esparta eren despreciats en major grau l'indústria, el comerç i tot treball manual. Un prohoms espartà que es trobava a Atenes, en enterar-se que havia estat condemnat un atenès per *dropu*, exclamà: «Vull veure i conèixer qui s'ha portat com un home vertader, despreciant les arts mecàniques i els treballs servils.»

A Roma, durant els primers segles, les arts mecàniques les exerciren homes lliures; més, en quant les conquestes eixamplaren els dominis dels romans, els treballs manuals fóren desmenyats per presoners de guerra, convertits en esclaus. Ciceró i Sèneca tenien per baixos i indignes els homes assalariats.

L'emperador Adrià creà unes corporacions d'obriers a qui encarregà dels treballs públics, donant-los una organització semblant a la que anys a venir tingueren els *gremis* que es fundaren en l'edat mitjana. Aquestes organitzacions s'extingueren per tots els àmbits de l'Imperi. Les condicions en que vivien aitals obrers eren duríssimes i els fills d'ells, des de que neixien, quedaven subjectes al taller del pare, portant la majoria d'ells una marca al braç, senyal d'esclavitud, a fi d'ésser reconeguts en cas de fugir.

El desenrotllament de l'indústria en mans d'eixos obrers, desaparegué amb la caiguda de l'Imperi, com també havia desaparegut el de Grècia, veient-se obligats, els obrers lliures i petits industrials de l'edat mitjana, a crear noves organitzacions del treball; i d'allí nasqué nn art i una indústria novelles, recomençant-se la producció lentament amb grans treballs, agreujats amb la restricció posada a tot invent i nova modalitat de treball; produint sols a força de paciència, convertint cada objecte en una verdadera obra d'art, que sols els potentats podien adquirir, per quina causa el poble vivia flagellat per la més gran misèria.

Durant l'edat mitjana prengueren fort increment els gremis, que s'ens presenten com associacions obligatòries entre els que practiquen un mateix art o ofici dintre una mateixa localitat, encaminades a la defensa i millorament de llur professió i regint-se per unes ordinacions que regulaven la producció, adquisició de primeres matèries, exàmen del grau tècnic dels aspirants a oficials, etc. Aprofitant-se d'aitals privilegis, n'abusaven, en perjudici del poble consumidor, implantant vertaders monopoli-